

У Варіації С. Фіорентіно повертається до лірично-споглядального, зосередженого музичного образу, що був втілений ним у Прелюдії. Він знову зберігає єдність динамічного плану, уникаючи яскравих контрастів, проте роблячи невеликі *crescendo* та *diminuendo*, які дозволяють природніше розвиватися як кожній фразі, так тематизму загалом.

Отже, аналітичний розгляд виконавських версій «Прелюдії, фуґи та варіації» *op. 18 h-moll* С. Франка, представлених Й. Демусом та С. Фіорентіно, демонструє багатогранність образно-змістовного наповнення цієї музики. Й. Демус виявляє зосереджений, проте водночас доволі експресивний характер твору та, завдяки певним виконавським знахідкам (штрихове різноманіття у Фузі, підкреслено декламаційне виконання мелодичних фігурацій на початку Варіації і більш повнозвучному трактуванню фактури загалом), все-таки відсилає слухачів до специфіки органного звучання та виконавської традиції. На відміну від нього, С. Фіорентіно увиразнює філософсько-споглядальний аспект музичного образу, інтерпретуючи п'єсу в лірико-романтичному ключі.

А. Лошков

ФЕНОМЕН ОРНАМЕНТАЛЬНОСТІ В МУЗИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ

A. Loshkov

THE PHENOMENON OF ORNAMENTALITY IN MUSICAL ART

Орнаментальність (лат. *ornamentum* — прикрашення) — явище, властиве будь-якому мистецтву різних історико-культурних епох. Етимологічно споріднені йому терміни («орнамент», «орнаментика»), маючи генетичні зв'язки передусім з декоративно-ужитковими різновидами художньої творчості, широко розповсюджені також і в інших мистецьких сферах, зокрема архітектури, графіці, живописі, хореографії, музиці тощо, а також літературі через «відкритість» та розповсюдженість вживання декоративних елементів орнаменту / орнаментики в тексті творів.

Пройшовши тривалий шлях історичного розвитку в культурі (від архаїки до сьогодення), та відзеркалення в численних фольклорних та професійних, духовних та світських текстах, орнаментальність постає комунікативним феноменом, носієм накопиченої семантико-змістовної, аксіологічної та образно-художньої інформації, духовним символом і знаком національної пам'яті. Орнаментальність є репрезентацією складної системи уявлень про історичні, етноментальні та індивідуальні форми буття соціуму, тим самим демонструючи загальнозначущі, універсальні властивості. Мистецько-культурна значущість та функційна множинність окресленого явища (що не зводяться лише до декоративно-допоміжної), уможлиблює трактувати орнаментальність як особливий тип художнього мислення.

Особливу роль відіграє орнаментика, орнаментальність у музичній культурі й мистецтві, набуваючи специфічні риси і форми проявів, зокрема в музичному фольклорі, просторі академічної музики, позаакадемічній сфері, явищі музично-виконавської імпровізації, слугуючи маркером виразу креативної ініціативи, творчої фантазії та індивідуально-художнього самовираження виконавця.

Мистецтво музичної орнаментальності, орнаментики (або за іншим термінологічним ім'ям мелодичної фігурації, музичної мелізматики), до якого відносять

групето, морденти, форшлаги, трелі та ін. *quasi* декоративні явища, набуло розповсюдження в художній практиці доби бароко та застосовувалось в якості різноманітного колоруювання / прикрашення музичного тексту. Виключне значення різні форми музичної орнаменталізації набули в історії опрацювання мелодії, що засвідчує, зокрема, принципи класичного варіювання та підтверджує розквіт жанру «суворих» орнаментальних варіацій у творчості митців другої половини XVIII ст. Особливу роль посідає орнаментальність у художній практиці XIX ст., зумовлена романтичними інтенціями в культурі цієї доби, прагненням до мелодичної індивідуалізації, витонченості інтонаційного (виконавського та авторського) висловлювання.

Теорія музичної орнаментальності, що розглядає засоби й створення явищ фігурації через переображення одного або декількох елементів, та можливості їх сполучення, є суттєво важливою для усвідомлення художніх процесів, властивих періодам, відзначеним синкретизмом художнього мислення. Ця теорія є складовою вчення про фактуру (її явища мелодичної фігурації), тісно перетинається з теоретичною цариною, що вивчає процеси становлення музичного тексту, музичної композиції (через сполучення логічних принципів повторення та оновлення / контрасту матеріалу — інтонаційного, мотивно-тематичного, інтервального, структурного тощо), та широко використовується в музичній практиці XX ст. Питання мелодики, ритму, фактури, позиційовані як віддзеркалення орнаментального мислення, що має й візуальні прообрази (вигнутість, візерунковість мелодичної лінії, сплетіння музичних орнаментів у вибагливий малюнок тощо), уможливило нове прочитання музичних текстів у художньому просторі сьогодення, розглянути сучасні феномени (мікротематизму та ін.).

Отже, орнаментальність, будучи феноменом та музично-комунікативним засобом, осмислюється як компонент стилю (національного, авторського, культурно-історичного), складова мовного комплексу, а також вагомий структуротворчий принцип та чинник художнього смислоутворення, що відіграє значну роль у художньому бутті музичного мистецтва.

К. Трикозюк

**ОРКЕСТР НАРОДНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ІМЕНІ В. КОМАРЕНКА
ЯК ТВОРЧА ЛАБОРАТОРІЯ У ФОРМУВАННІ НАРОДНО-ОРКЕСТРОВОГО
ВИКОНАВСТВА ХАРКОВА**

К. Trykoziuk

**V. KOMARENKO ORCHESTRA OF FOLK INSTRUMENTS
AS A CREATIVE LABORATORY IN THE FORMATION
OF KHARKIV FOLK ORCHESTRA PERFORMANCE**

Професійне академічне народно-інструментальне виконавство в Україні розпочинає своє становлення наприкінці XIX ст. та тісно пов'язане з практикою оркестрового музикування. Показовим є той факт, що саме Харківщина постає коліскою цього феномену. Завдяки діяльності таких митців, як В. Катанський та В. Комаренко, у 1888 р. в Харкові з'являються перші балалаєчні гуртки, а в 1889 р. при Харківському університеті та повітовому училищі виникає перший домрово-балалаєчний оркестр. Саме такі народно-оркестрові колективи були першими творчими лабораторіями формування виконавської майстерності гри на народних